

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 339.13:339.7:338.5

Желізняк Роман Йосифович

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

Zhelizniak Roman

PhD in Economics, Associate Professor

Lviv Polytechnic National University

ORCID: 0000-0001-9033-4490

Данилюк Владислав Андрійович

студент

Національного університету «Львівська політехніка»

Danyliuk Vladyslav

Student of the

Lviv Polytechnic National University

ГЛОБАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РІСТ ТА ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ТОВАРНИЙ РИНОК

Анотація. Минулий 2022 рік був одним з найнестабільніших років 21 століття для усього світу. Ріст інфляції, індексу споживчих цін, зниження світового індексу зростання та все це мало глобальні наслідки для товарного ринку та загалом всього сектору економіки. Війна в Україні - це людська трагедія для народу України, але її економічні наслідки є глобальними. За кілька тижнів після її початку ціни на нафту зросли на більш ніж на 30%, а ціни на європейський природний газ - більш ніж на 60%. Також різко зросли ціни на продукти харчування та метали. Це зростання відбулося на тлі значного зростання цін у 2021 році, що значно перевищило рівень цін до пандемії. Значний вплив на коливання цін на товари має діловий

цикл. У періоди економічного зростання, коли попит високий, ціни, як правило, зростають. І навпаки, під час рецесії, коли попит низький, ціни падають. Проте, в останні роки низка факторів порушила цю тенденцію. Глобальні торговельні конфлікти, пандемія COVID, війна в Україні, підвищення процентних ставок центральних банків та коливання обмінних курсів валют сприяли порушенню цих моделей. У 2021 році глобальне зростання становило 6,0%, 3,2% у 2022 році та 2,7% у 2023 році. Якщо не враховувати глобальну фінансову кризу та важку фазу пандемії Covid-19, це найслабший профіль зростання з 2001 року. Світова інфляція у 2021 році становила 4,7%. Очікується, що вона зросте до 8,8% у 2022 році, але знизиться до 6,5% у 2023 році та до 4,1% до 2024 року. Індекс споживчих цін у жовтні 2022 року зріс на 0,4% проти очікування 0,6%. Без урахування волатильних цін на продукти харчування та енергоносії, базовий ІСЦ зріс на 0,3% в місячному вимірі після зростання на 0,6% у вересні. У жовтні ІСЦ виріс на 7,7% в річному обчисленні в порівнянні з 8,2% в попередньому місяці, оскільки базова інфляція впала нижче 8% вперше з лютого. Також світова грошова маса різко скорочується і впливає на попит. Послаблення попиту загрожує зниженням інфляції і навіть дефляцією. Ризик дефляції набагато вищий, ніж ризик інфляції. Загалом, ситуація складна та протягом минулого року це відчув кожен, як Українці, які попри війну, з нестабільною економікою мають адаптуватися до в деяких випадках збільшення цін в два рази на щоденні товари використання так і Європа, яка прийняла велику кількість біженців, що дестабілізувало їхню економіку та громадяни якої також відчували зміни цін на нафту та природній газ так і загалом весь світ.

Ключові слова: інфляція, товарний ринок, економіка.

Summary. The past year 2022 was one of the most unstable years of the 21st century for the whole world. Rising inflation, the consumer price index, a decline in the global growth index, and all this had global consequences for the

commodity market and the entire sector of the economy. The war in Ukraine is a human tragedy for the people of Ukraine, but its economic consequences are global. Within weeks of its outbreak, oil prices rose by more than 30% and European natural gas prices by more than 60%. Food and metal prices also rose sharply. This increase occurred against the backdrop of a significant rise in prices in 2021, which significantly exceeded pre-pandemic levels. The business cycle has a significant impact on commodity price fluctuations. During periods of economic growth, when demand is high, prices tend to rise. Conversely, during recessions, when demand is low, prices tend to fall. In recent years, however, a number of factors have disrupted this trend. Global trade conflicts, the COVID pandemic, the war in Ukraine, central bank interest rate hikes, and currency fluctuations have all contributed to disrupting these patterns. Global growth was 6.0% in 2021, 3.2% in 2022, and 2.7% in 2023. Excluding the global financial crisis and the severe phase of the Covid-19 pandemic, this is the weakest growth profile since 2001. Global inflation was 4.7% in 2021. It is expected to rise to 8.8% in 2022, but will decline to 6.5% in 2023 and 4.1% by 2024. In October 2022, the consumer price index increased by 0.4% against expectations of 0.6%. Excluding volatile food and energy prices, core CPI increased by 0.3% month-on-month after rising by 0.6% in September. In October, the CPI rose by 7.7% year-on-year, down from 8.2% in the previous month, as core inflation fell below 8% for the first time since February. Also, the global money supply is sharply declining and affecting demand. Weakening demand threatens to reduce inflation and even deflation. The risk of deflation is much higher than the risk of inflation. In general, the situation is difficult and over the past year, everyone has felt it, including Ukrainians, who, despite the war, with an unstable economy, have to adapt to in some cases doubling the prices of everyday goods, Europe, which has received a large number of refugees, which has destabilized their economy and whose citizens have also felt changes in oil and natural gas prices, and the whole world.

Key words: inflation, commodity market, economy.

Постановка проблеми. Вплив подій 2022 року на інфляцію та товарний ринок розглянуто у низці праць. Проте, проблема полягає у тому, що недостатньо досліджений вплив інфляції, з урахуванням даних подій, на окремі товари та підприємства. Актуальність дослідження зумовлена тим, що аналіз даних показників допоможе зрозуміти вагомість впливу геополітичних конфліктів у 21 столітті на ціни на товари та на продуктивність підприємств які пов'язані з виготовленням, вибудовуванням або дистрибуцією даних товарів.

Аналіз досліджень і публікації, на які спирається автор. Проблематикою дослідження впливу інфляції на товарний ринок, як наслідок війни в Україні займаються міжнародні експерти: Narinder Wadhwa [1], що висвітлюють та обговорюють вплив світової економічної спадщини та інфляції на ринок сировини. Теоретичні аспекти знайшли висвітлення у наукових працях низки вітчизняних вчених-економістів: Стояненко І.В. та Урсатій А.Е. [2, с. 171-177] розглядають наслідки війни на українську та світову економіку. Жила Г.В. [3, с. 1-5] розглядає вплив конфлікту на економіку та суспільство в Україні та світі. Deniz Igan, Emanuel Kohlscheen, Gabriela Nodari та Daniel Rees [4, с. 3-8] вказує на те, що руйнування на ринку сировини можуть вплинути на зростання інфляції та вплинути на економічне зростання. Ливдар М.В., Івахів М.А. [5, с. 249-250] та Блащук Н.З., Баїк А.І. [6] розглядають інфляцію та її вплив на економіку України. Лащик І.І., Віблій П.І., Добрицька Н.І. [7, с. 46-47] описують зарубіжний досвід подолання інфляції. Зомчак Л.М., Михайловська А.Г. [8, с. 67-68] обговорюють вплив макроекономічних показників на рівень інфляції в Україні.

Завданням статті є аналіз зміни рівня інфляції за останні 5 років та визначення вагомості його впливу на ціни товарів.

Викладення основного матеріалу. Війна в Україні спровокувала різке зростання цін на товари. За кілька тижнів після її початку ціни на

нафту зросли на більш ніж на 30%, а ціни на європейський природний газ - більш ніж на 60%. Також різко зросли ціни на продукти харчування та метали. Це зростання відбулося на тлі значного зростання цін у 2021 році, що значно перевищило рівень цін до пандемії. Хоча відтоді ціни дещо знизилися, вони залишаються високими за історичними стандартами. Оскільки війна триває, перспективи для сировинних ринків залишаються надзвичайно невизначеними. Зростання цін на товари супроводжується загрозою значних перебоїв у постачанні. Росія та Україна відіграють важливу роль на багатьох товарних ринках. Разом на них припадає понад 10% світового виробництва пшениці та нафти і понад 20% світового виробництва природного газу. Також постачаються низка металів, які використовуються для виробництва літаків, автомобілів та комп'ютерних чіпів [4, с. 3-8].

Як правило, ціни на товари перебувають під значним впливом ділового циклу. Вони, як правило, зростають, коли економіка розширюється і попит є відносно вищим, і вони, як правило, падають, коли економіка скорочується і попит є відносно нижчим. Але за останні кілька років глобальні торговельні війни, COVID, війна в Україні, підвищення ставок центральних банків та коливання валютних курсів порушили ці закономірності.

У 2021 році глобальне зростання становило 6,0%. Очікується, що воно становитиме 3,2% у 2022 році та 2,7% у 2023 році. Якщо не враховувати глобальну фінансову кризу та важку фазу пандемії Covid-19, це найслабший профіль зростання з 2001 року. Світова інфляція у 2021 році становила 4,7%. Очікується, що вона зросте до 8,8% у 2022 році, але знизиться до 6,5% у 2023 році та до 4,1% до 2024 року [1].

У відповідь на посилення інфляційної тенденції центральні банки багатьох країн вдалися до посилення монетарної політики з метою відновлення цінової стабільності. Реальні процентні ставки підвищилися.

Водночас, фінансова політика в різних країнах спрямовується на зменшення тиску на вартість життя, зберігаючи при цьому достатньо жорстку позицію, узгоджену з монетарною політикою.

Однак, монетарна та фінансова політика, спрямована на стримування зростання цін, може мати дефляційні наслідки. Ціни на товари зростали ще до вторгнення Росії в Україну, оскільки глобальні перебої з постачанням та COVID мали значний вплив на ринки. Протягом останніх двох років інфляція була переважно зумовлена цінами на сировинні товари, особливо на енергоносії, та постійними вузькими місцями в ланцюгах поставок, що пов'язано з недостатнім обсягом інвестицій після світової фінансової кризи. Показники інфляції, що не враховують ціни на енергоносії, значно нижчі за інфляцію споживчих цін [2, с. 171-177].

Протягом решти двох кварталів 2022 календарного року ринкові настрої стали негативними, а у 3 кварталі, для більшості ризикових активів, можуть бути проблеми з покриттям, на початку 4 кварталу високі ціни, стануть домінуючою силою.

Індекс споживчих цін у жовтні 2022 року зріс на 0,4% проти очікування 0,6%. Без урахування волатильних цін на продукти харчування та енергоносії, базовий ІСЦ зріс на 0,3% в місячному вимірі після зростання на 0,6% у вересні. У жовтні ІСЦ виріс на 7,7% в річному обчисленні в порівнянні з 8,2% в попередньому місяці, оскільки базова інфляція впала нижче 8% вперше з лютого [1].

Світова грошова маса різко скорочується і впливає на попит. В свою чергу послаблення попиту загрожує зниженням інфляції і навіть дефляцією. Ризик дефляції набагато вищий, ніж ризик інфляції. Однак поточні перспективи як світового зростання, так і реальних процентних ставок свідчать про зниження цін на сировинні товари. Відсоткова ставка є "вартістю зберігання" запасів. Підвищення процентної ставки зменшує попит на утримання запасів і, відповідно, знижує ціни на сировинні товари.

Так, не всі ціни впадуть. Різні товари розповідають різні історії. Ринкова ціна на природний газ в Європі зростатиме й надалі, оскільки континент вчиться переживати зиму без російських поставок. Але тенденція, швидше за все, буде знижувальною в інших регіонах. Для вичерпного ресурсу підвищення відсоткової ставки збільшує стимул видобувати його сьогодні і, таким чином, розширює доступну пропозицію. Для "фінансіалізованих" товарів підвищення процентної ставки спонукає інституційних інвесторів переорієнтуватися з класу сировинних активів на казначейські векселі. Для товару, який є предметом міжнародної торгівлі, підвищення внутрішньої реальної процентної ставки спричиняє реальне зміцнення національної валюти, що працює на зниження ціни товару в національній валюті [3, с. 1-5].

Оскільки, нафтова галузь в Україні є одною з провідних, розглянемо як війна вплине на нафтову галузь та інфляцію. Війна в Україні спричинила різке зростання цін на сировинні товари. За кілька тижнів після її початку ціни на нафту зросли на більш ніж на 30%, а ціни на європейський природний газ - більш ніж на 60%. Це зростання відбулося на тлі значного зростання цін у 2021 році, завдяки чому ціни значно перевищили допандемічного рівня. Хоча з того часу ціни дещо знизилися, проте, вони залишаються високими за історичними стандартами. Оскільки війна триває, перспективи сировинних ринків залишаються напрочуд невизначеними [4, с. 3-8].

Високі та нестабільні ціни на сировинні товари створюють значні ризики для світової економіки. Наслідки будуть позначатися як на інфляції, так і на економічному зростанні, і будуть нерівномірними в різних країнах, залежно від того, чи є вони експортерами або імпортерами відповідних товарів, а також від того, як високі ціни вплинуть на доходи домогосподарств і корпорацій. В цілому, вищі ціни на сировинні товари,

ймовірно, підірвуть зростання і підвищать інфляційні процеси в короткостроковій перспективі.

Деякі експерти порівнюють дану ситуацію з нафтовою кризою у 1970 роках. Деніз Іган, Емануель Кольшин, Габріела Нодарі та Деніел Різ [4, с. 3-8], стверджують, що на перший погляд, очевидні деякі незручні паралелі. Як і в 1970-х роках, нещодавнє зростання цін на сировинні товари частково відображає зниження доступної пропозиції. Цей тиск може посилитися, якщо скорочення пропозиції добрих зменшить світовий врожай сільськогосподарських культур, а санкції обмежать потік енергетичних товарів на світові ринки. За деякими показниками, нещодавні події виглядають навіть більш руйнівними, ніж події 1970-х років. Так, нещодавнє зростання цін торкнулося ширшого набору товарів. Зростання цін на сировинні товари в 1970-х роках було зосереджено на ринках нафти, тоді як в останні місяці ціни на енергоносії, сільськогосподарську продукцію, сировинні товари та метали зазнали значного зростання. При цьому зростання цін на нафту в 1970-х роках було набагато більшим, ніж останнім часом: під час кризи 1973 року ціни на нафту зросли більш ніж удвічі протягом тижня, тоді як під час кризи 1979 року вони зросли на аналогічну величину за рік. На противагу цьому, ціни на нафту менш ніж на 50% вищі, ніж на початку 2022 року, і в реальному вираженні нижчі, ніж на початку 2010-х років.

Водночас є підстави вважати, що нещодавнє зростання цін на сировинні товари може бути менш руйнівним, ніж у 1970-х роках. Зокрема, інфляційний фон є менш загрозливим. Нафтова криза 1973 року супроводжувалась кількома роками зростання інфляції. І інфляція була дуже високою в роки, що передували кризі 1979 року. Хоча глобальна інфляція суттєво зросла за останній рік, вона була низькою протягом кількох років до цього. Як наслідок, висока інфляція, ймовірно, буде менш

вкоріненою у свідомості домогосподарств і фірм, що може обмежити вплив зростання цін на сировинні товари [4, с. 3-8].

Зростання цін на сировинні товари спричинює зростання інфляції, яке може бути особливо відчутним для імпортерів. Водночас, вплив на базову інфляцію є менш помітним і статистично незначущим. Однак, варто зазначити, що ці результати не є абсолютними і можуть бути різними у різних умовах. Наприклад, інфляційний вплив може бути меншим, якщо знизиться пропозиція товарів. Також, варто зазначити, що зростання цін на сировинні товари може призвести до збільшення інфляції в майбутньому.

Країни G7 встановили обмеження на ціну російської нафти і вже відомі наслідки даного рішення. У перший тиждень ціна на російську нафту в балтійських портах опустилася до 45,10 доларів США за барель. Морський експорт також впав приблизно на 500 000 барелів на добу. 27 грудня 2022 року у відповідь Росія наказала заборонити всі продажі нафти країнам і компаніям, які домовилися про обмеження ціни на нафту, починаючи з 1 лютого 2023 року на наступні п'ять місяців. До 31 грудня ЄС скоротив імпорт російської нафти та нафтопродуктів на 90%, і хоча Росія продовжує продавати нафту іншим країнам, отримана ціна в середньому на 30 доларів США за барель нижча, ніж ціна нафти на світовому ринку [9].

Середня ціна на російську нафту в січні 2023 року становила \$49,48 за барель, що на 42% менше, ніж у січні 2022 року, і значно нижче граничної ціни в \$60 за барель. За попередніми прогнозами ЄС, гранична ціна на російську нафту коштуватиме Росії близько 160 млн євро (\$175 млн) щодня (\$60 млрд на рік) [9].

Після огляду нафтового ринку варто оцінити інфляційний вплив на товарний ринок. Оцінка інфляційних впливів на товарний ринок дозволяє визначити, які саме фактори впливають на зміну цін на товари та послуги на ринку, і визначити, наскільки значимим є вплив інфляції на ринок в цілому.

Інфляція може мати різний вплив на різні сегменти ринку та на різні товари. Наприклад, зростання цін на сировину може впливати на вартість готових продуктів, збільшення податків та інших витрат може призвести до зростання вартості послуг, а дефіцит праці на ринку праці може підвищити зарплати та зробити послуги дорожчими [10, с. 100-103].

Оцінка інфляційних впливів допомагає компаніям та інвесторам зрозуміти, які чинники впливають на вартість товарів та послуг на ринку, і приймати рішення щодо інвестування, розвитку бізнесу та стратегії ціноутворення. Крім того, оцінка інфляційних впливів може бути важливою при прийнятті макроекономічних рішень, таких як політика Центрального банку щодо ставок відсотка та інші заходи, спрямовані на регулювання інфляції.

Для оцінки інфляційних впливів на товарний ринок проведемо збирання низки статистичних даних та їх систематизацію. В таблиці 1 наведемо індекс споживчих цін (ІСЦ), зміни цін на конкретні товари та послуги, які відображають стан товарного ринку, проведено розподіл на групи за категоріями товарів та послуг, щоб зробити можливим порівняння змін цін в різних групах зазначені дані за чотири роки. Таблиця 1 створена на основі світового індексу споживчих цін та цін на товари.

Таблиця 1

Динаміка змін ІДС та товарів з 2019-2022 рр.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Темп зміни (%)			
						2019	2020	2021	2022
Індекс споживчих цін	138,4	140,3	141	144,4	151,2	1,4	0,50	2,4	4,7
Рівень інфляції	3,6	3,5	3,2	4,7	8,8	-2,7	-8,6	46,9	87,2
Енергетичні ресурси									
Нафта (USD за барель)	47,9	61,1	48,4	74,8	78,5	27,5	-20,7	54,6	4,9
Газ (USD/MMBtu)	3	2,2	2,4	3,6	4	-26,7	9,0	50,0	11,1
Вугілля (USD за тону)	99,5	68,9	85,3	169,6	389,6	-30,8	23,8	98,8	129,7
Сільське господарство									

Рис (USD за стокілограмову вагу)	10,2	12,9	12,2	14,6	18,3	26,5	-5,4	19,7	25,3
Цукор (USD за фунт о.м)	11,9	13,6	15	18,9	20,3	14,3	10,2	26,0	7,4
Сир (USD за фунт о.м)	1,4	2,1	1,6	1,8	2,1	50,0	-23,8	12,5	16,6
Метали									
Залізна руда (USD за тону)	73	92	158,5	116	115,5	26,0	72,2	-26,8	-0,4
Платина (USD за унцію)	822,5	1065,9	1065,8	961	1054,5	29,6	-0,01	-9,8	9,7
Срібло (USD за унцію)	15,6	17,8	26,6	23	23,9	14,1	49,4	-13,5	3,9

Джерело: складено автором на основі [11; 12]

Отже, можемо спостерігати певну кореляцію між показниками. Загалом можна сказати, що з інфляцією зростають і ціни на товари. Але варто зазначити, що у 2022 році, рівень інфляції суттєво збільшився, а ціни на товари також збільшились але їхнє збільшення не відповідає збільшенню інфляції. У 2020 та 2021 році можемо спостерігати подібну тенденцію збільшення або зменшення цін на товарів з інфляцією. Це свідчить про те, що вплив інфляції не є настільки значним та те, що ціни на різну продукцію зумовлені від багатьох зовнішніх факторів. Одним з цих факторів у 2022 році була війна в Україні та як бачимо ціни нафту та газ, хоч і збільшились, але не з темпами інфляції та набагато менше ніж у 2021 році. Дана тенденція пов'язана з уже згаданим обмеженням на ціни на російську нафту.

Отже, рівень інфляції хоч і спонукає зміну цін на товари, але існують багато зовнішніх факторів які можуть відхилити зміну цін на товари від темпу інфляції.

Розглянемо вплив інфляційних процесів на самих підприємства. Оцінка впливу інфляції на підприємства дозволяє зрозуміти, як зміни цін на товари та послуги впливають на фінансові результати підприємства.

Коефіцієнти, які можуть допомогти визначити вплив інфляції на підприємстві, включають наступні: індекс інфляції; коефіцієнт капітальних

витрат; коефіцієнт заборгованості; коефіцієнт чистого прибутку до обороту [13, с. 1-8].

У загальному, ці показники можуть допомогти визначити, як інфляція впливає на фінансові результати підприємства і виявити можливі ризики та проблеми, які можуть виникнути в результаті інфляційних процесів. Відслідковуючи та аналізуючи зазначені показники, підприємство може приймати обґрунтовані рішення щодо свого фінансового стану та оптимізувати свою діяльність з урахуванням фактора інфляції.

Проаналізуємо вплив інфляційних процесів на ГК «Нафтогаз» з 2019-2022 рік. Оскільки дана компанія є однією з найбільших нафтових компаній в Україні, її аналіз допоможе зрозуміти вагомість впливу інфляції на неї та на подібні їй компанії. Отримані результати викладені у таблиці 2.

Таблиця 2

**Коефіцієнти визначення впливу інфляції на ГК «Нафтогаз»
з 2019-2022 рр.**

Показник	Роки					Темп зміни (%)			
						2019	2020	2021	2022
	2018	2019	2020	2021	2022				
Індекс інфляції	77,6	127,4	79,2	154,5	104,9	64,1	-37,8	95,1	-32,1
Коефіцієнт кап. витрат	0,2	0,3	0,2	0,1	0,01	55,9	-27,8	-65,8	-77,3
Коефіцієнт ч.п. до обороту	1,4	-0,8	-4,0	-30,1	-39,3	-159,0	379,3	655,8	30,6
Коефіцієнт заборг.	80,9	75,8	97,3	159,7	227,1	-6,4	28,4	64,1	42,2

Джерело: складено автором на основі [14]

Аналізуючи дані показники можна зробити наступні висновки, що в 2020 році Індекс інфляції скоротився порівняно з 2019 роком, що може свідчити про спад економіки в зв'язку з пандемією COVID-19. Вже в 2021 році Індекс інфляції стрімко збільшився порівняно з попереднім роком, що може бути пов'язано зі збільшенням попиту та вартості товарів та послуг, що

впливає зі зниження карантинних обмежень та економічного відновлення. У 2022 році Індекс інфляції зменшився порівняно з попереднім роком, що може свідчити про зниження інфляційного тиску на економіку.

Коефіцієнт капітальних витрат показує, що вартість капіталовкладень зменшується в результаті інфляції. Це може бути корисно для підприємств, які залежать від капітальних витрат, оскільки вони можуть зменшити свої витрати на капітальні активи в умовах інфляції.

Коефіцієнт чистого прибутку до обороту показує, що підприємство генерує менше чистого прибутку відносно свого обороту в результаті збільшення вартості продукції в умовах інфляції. Це може вказувати на те, що підприємство зазнає збитків в умовах інфляції та може потребувати змін у своїй стратегії.

Коефіцієнт заборгованості показує, що рівень заборгованості підприємства зростає в умовах інфляції. Це може призводити до збільшення фінансових витрат підприємства, а також погіршувати його фінансову стійкість і платоспроможність.

Отже, інфляція має значний вплив на фінансові показники підприємства. Усі ці показники можуть змінюватися залежно від інфляційних процесів. Тому важливо для підприємств слідкувати за змінами рівня інфляції та адаптувати свої стратегії фінансового управління відповідно до цих змін.

Для порівняння варто оглянути які зміни відбулись у показниках рентабельності підприємства для того щоб зрозуміти чи інфляція пов'язана з показниками продуктивності підприємства.

Використаємо наступні показники рентабельності для аналізу підприємства: рентабельність активів, рентабельність активів за прибутком до оподаткування і сплати відсотків, рентабельність оборотних активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність реалізованої продукції, показник Cash-flow. Їх розрахунок дасть можливість подивитись як

змінювалась продуктивність підприємства протягом аналізованого періоду та з'ясувати вплив інфляційних процесів [15, с. 1-6]. Представимо зазначені показники в таблиці 3.

Таблиця 3

Показники рентабельності ГК «Нафтогаз» у 2019-2022 рр.

Показник	Роки					Темп зміни (%)		
	2018	2019	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Рент. активів	3,63	-2,47	-11,26	-134,23	-174,74	356	1 092	30
Рент. активів за приб. до опод.	4,1	-2,9	-11,91	-130,39	-170,14	303	995	30
Рент. оборотних активів	3,49	-2,5	-11,52	-135,29	-175,19	357	1 074	29
Рент. власного капіталу	16,71	-11,6	-120,07	-284,01	-155	931	136	-45
Рент. реалізован ої продукції	1,15	-0,83	-3,98	-30,95	-40,33	379	677	30
Показник Cash-flow	14890	77466	103690	783215	-224388	33	655	-128

Джерело: складено автором на основі [14]

Загальна картина діяльності компанії не є дуже позитивною і вказує на потребу в серйозних заходах для поліпшення її фінансового стану.

Загалом можемо стверджувати, що інфляційні процеси не мали дуже високого рівня впливу на рентабельність зазначеного підприємства, оскільки у 2022 році індекс інфляції зменшився, а значення показників вагомо зменшились та погіршилися. Таким чином, показники рентабельності, окрім інфляції залежать ще й від багатьох зовнішніх факторів, які вже були раніше згадані у даній статті під час аналізу динаміки змін ІДС та товарів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Звичайно, що з інфляційними процесами та з очікуванням інфляції зростають ціни на товари. Проте, варто зазначити, що у 2022 році, рівень інфляції суттєво збільшився, а динаміка цін на товари мала значно менший темп зростання. У 2020 та 2021 році можемо спостерігати подібну тенденцію збільшення або зменшення цін на товарів з інфляцією. Це свідчить про те, що вплив інфляції не є настільки значним та те, що ціни на різну продукцію залежать від багатьох факторів. Одним з цих факторів у 2022 році була війна в Україні та як бачимо ціни нафту та газ, хоч і збільшились, але не з темпами інфляції та набагато менше ніж у 2021 році. Дана тенденція пов'язана з обмеженням на ціни на російську нафту.

Після аналізу ГК «Нафтогаз», виявилось, що інфляція впливає на певні фінансові показники підприємства, включаючи прибутковість підприємства. Так, індекс інфляції не має дуже високий рівень впливу на показники рентабельності підприємства, оскільки зміна інфляція не відповідає зміні показникам. Таким чином, показники рентабельності, окрім інфляції залежать ще й від багатьох зовнішніх факторів.

Перспективним напрямом подальших досліджень є вплив технологічного розвитку на ринки сировини, де можна дослідити, як перехід до альтернативних джерел енергії або розвиток нових матеріалів впливають на попит на нафту, газ та метали.

Література

1. Wadhwa N. Global economic downturn & impact of inflation on commodity market. The Economic Times. 2022. URL: <https://economictimes.indiatimes.com/markets/stocks/news/global-economic-downturn-impact-of-inflation-on-commodity-market/articleshow/95619037.cms> (дата звернення: 24.04.2023).

2. Стояненко І.В., Урсатій А. Е. Війна в Україні: наслідки для національної економіки та світу. International scientific and practical conference «Advancing in research, practice and education». 2022. С. 171-177.
3. Жила Г.В. Економічні та соціальні наслідки війни в Україні, вплив конфлікту на світову економіку. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. Економіка та суспільство. 2023. № 47. С. 1-5. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2127/2056> (дата звернення: 24.04.2023).
4. Igan D., Kohlscheen E., Nodari G., Rees D. Commodity market disruptions, growth and inflation. BIS Bulletin. 2022. № 54. Р. 3–8. URL: <https://www.bis.org/publ/bisbull54.pdf> (дата звернення: 24.04.2023).
5. Ливдар М. В., Івахів М. А. Інфляційні процеси та їхній вплив на економіку України. Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених. Видавництво Львівської політехніки. 2017. С. 249-250.
6. Блащук-Дев'яткіна Н. З., Баїк А. І. Інфляція та її вплив на економіку України. Модернізація економіки: сучасні реалії, прогнозні сценарії та перспективи розвитку: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. 2020. С. 674.
7. Лащик І. І., Віблій П. І., Добрицька Н. І. Зарубіжний досвід подолання інфляції. Управління інноваційним процесом в Україні: розвиток співпраці: тези доповідей VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Видавництво Львівської політехніки. 2020. С. 46-47.
8. Зомчак Л.М., Михайловська А.Г. Моделювання впливу макроекономічних показників на рівень інфляції в Україні. Тези доповідей VIII Міжнародна науково-методична конференція Форум

- молодих економістів-кібернетиків - Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід. Видавництво Львівського національного університету імені Івана Франка. 2017. С. 67-68. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/23386/2/MNK-ME_2017_Mykhailovska_A-Modeling_of_the_effect_67-68.pdf (дата звернення: 24.04.2023).
9. Wikipedia. Russian crude oil price cap sanctions. 2022. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/2022_Russian_crude_oil_price_cap_sanctions#:~:text=The%202022%20Russian%20crude%20oil,at%20USD%2060%24%20per%20barrel (дата звернення: 25.04.2023).
10. Потапенко Б.І. Поняття інфляції та її вплив на економіку країни. 2020. С. 100-103. URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/4663/1/zbirnik22.10.2020.pdf#page=100> (дата звернення: 25.04.2023).
11. Statista. Global inflation rate. 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/256598/global-inflation-rate-compared-to-previous-year/#:~:text=A%20series%20of%20compounding%20issues,to%20have%20reached%208.75%20percent> (дата звернення: 25.04.2023).
12. Trading Economics. Ціни на товари. 2023. URL: <https://tradingeconomics.com/commodity/crude-oil> (дата звернення: 25.04.2023).
13. Горбаневич В. Л., Іванюта П. В. Дослідження методики визначення інфляції, її впливу на економіку України і фінансовий стан вітчизняного підприємства. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Економічні науки. 2021. № 63. С. 1-8. URL: <http://journals.maup.com.ua/index.php/economics/article/view/1216/1716> (дата звернення: 25.04.2023).

- 14.ГК «Нафтогаз». Фінансова звітність. URL: <https://gas.ua/uk/financial-statements> (дата звернення: 26.04.2023).
- 15.Новіченко Л. С. Аналіз показників рентабельності підприємства: теоретичні та прикладні аспекти. Вісник ХНУ: економічні науки. 2021. С. 1-6. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/09/2021-en-52-43.pdf> (дата звернення: 26.04.2023).

References

1. Wadhwa N. Global economic downturn & impact of inflation on commodity market. The Economic Times. 2022. URL: <https://economictimes.indiatimes.com/markets/stocks/news/global-economic-downturn-impact-of-inflation-on-commodity-market/articleshow/95619037.cms> (accessed on 24.04.2023).
2. Stoyanenko I.V., Ursatii A.E. War in Ukraine: Implications for the National Economy and the World. International scientific and practical conference "Advancing in research, practice and education". 2022. S. 171-177.
3. Economic and social consequences of the war in Ukraine, the impact of the conflict on the world economy. Kharkiv National University of Economics named after Semen Kuznets. Economy and society. 2023. № 47. S. 1-5. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2127/2056> (accessed on 24.04.2023).
4. Igan D., Kohlscheen E., Nodari G., Rees D. Commodity market disruptions, growth and inflation. BIS Bulletin. 2022. No. 54. P. 3-8. URL: <https://www.bis.org/publ/bisbull54.pdf> (accessed on 24.04.2023).
5. Inflationary processes and their impact on the economy of Ukraine. Economic Development of the State, Regions and Enterprises: Problems and Prospects: Materials of the II International Scientific and Practical

- Conference of Young Scientists. Lviv Polytechnic Publishing House. 2017. S. 249-250.
6. Blashchuk-Devyatkina N. Z., Baik A. I. Inflation and its impact on the economy of Ukraine." Modernization of the economy: current realities, forecast scenarios and development prospects: Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference. 2020. S. 674.
 7. Lashchyk I. I., Viblyy P. I., Dobrytska N. I. Foreign experience in overcoming inflation. Management of the innovation process in Ukraine: development of cooperation: abstracts of the VIII International Scientific and Practical Conference. Lviv Polytechnic Publishing House. 2020. S. 46-47.
 8. Modeling the impact of macroeconomic indicators on the level of inflation in Ukraine. Abstracts of the VIII International Scientific and Methodological Conference Forum of Young Economists-Cybernetics - Modeling the Economy: Problems, Trends, Experience. Publishing house of Ivan Franko National University of Lviv. 2017. S. 67-68. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/23386/2/MNK-ME_2017_Mykhailovska_A-Modeling_of_the_effect_67-68.pdf (accessed on 24.04.2023).
 9. Wikipedia. Russian crude oil price cap sanctions. 2022. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/2022_Russian_crude_oil_price_cap_sanction#:~:text=The%202022%20Russian%20crude%20oil,at%20USD%2060%24%20per%20barrel (accessed on 25.04.2023).
 10. Potapenko B.I.. The concept of inflation and its impact on the country's economy. 2020. S. 100-103. URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/4663/1/zbirnik22.10.2020.pdf#page=100> (accessed on 25.04.2023).
 11. Statista. Global inflation rate. 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/256598/global-inflation-rate-compared-to-previous->

year/#:~:text=A%20series%20of%20compounding%20issues,to%20have%20reached%208.75%20percent (accessed on 25.04.2023).

- 12.Trading Economics. Commodity Prices. 2023. URL: <https://tradingeconomics.com/commodity/crude-oil> (accessed on 25.04.2023).
- 13.Gorbanevych V. L., Ivanyuta P. V. Research of the methodology for determining inflation, its impact on the economy of Ukraine and the financial condition of the domestic enterprise. Scientific works of the Interregional Academy of Personnel Management. Economic Sciences. 2021. № 63. S. 1-8. URL: <http://journals.maup.com.ua/index.php/economics/article/view/1216/171> (accessed on 25.04.2023).
- 14.Naftogaz Group of Companies. Financial statements. URL: <https://gas.ua/uk/financial-statements> (accessed on 26.04.2023).
- 15.Analysis of enterprise profitability indicators: theoretical and applied aspects. Visnyk KhNU: ekonomichni nauky. 2021. S. 1-6. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/09/2021-en-52-43.pdf> (accessed on 26.04.2023).